Pell-egyenletek

Emlékeztető

Tekintsük a $\mathbb{Z}\left[\sqrt{d}\right] = \left\{a + b\sqrt{d} : a, b \in \mathbb{Z}\right\}$ gyűrűt, ahol $d > 1$ négyzetmentes.

Definíció.

Az $\alpha = a + b\sqrt{d}$ elem normája:

$$N(\alpha) = \alpha \cdot \overline{\alpha} = \left(a + b\sqrt{d}\right) \cdot \left(a - b\sqrt{d}\right) = a^2 - db^2.$$

Állítás.

Az egységek éppen a ± 1 normájú elemek:

$$\begin{aligned} \alpha = a + b\sqrt{d} \in \mathbb{Z}\left[\sqrt{d}\right]^* &\iff N(\alpha) = \pm 1 \\ &\iff a^2 - db^2 = \pm 1. \end{aligned}$$

Tehát a $\mathbb{Z}\left[\sqrt{d}\right]$ gyűrű egységei szoros kapcsolatban vannak a **Pell-egyenletekkel**:

(pozitív) Pell-egyenlet: $x^2 - dy^2 = 1$ (triviális megoldás: $x_0 = 1, y_0 = 0$),

negatív Pell-egyenlet: $x^2 - dy^2 = -1$ (nem mindig van megoldás).

Emlékeztető

Legyen (x_1, y_1) a legkisebb pozitív megoldása az $x^2 - dy^2 = \pm 1$ egyenleteknek, és legyen $\varepsilon = x_1 + y_1\sqrt{d}$ (fundamentális egység), továbbá legyen $\varepsilon^n = x_n + y_n\sqrt{d}$.

Tétel (Dirichlet).

A $\mathbb{Z}\left[\sqrt{d}\right]$ gyűrű egységcsoportja: $\mathbb{Z}\left[\sqrt{d}\right]^* = \left\{\pm\varepsilon^k : k \in \mathbb{Z}\right\}$.

Következmény.

1. Ha $N(\varepsilon) = 1$, akkor
   - a pozitív Pell-egyenlet összes megoldása $(\pm x_n, \pm y_n)$, ahol $n \in \mathbb{N}_0$,
   - a negatív Pell-egyenletnek nincs megoldása.
2. Ha $N(\varepsilon) = -1$, akkor
   - a pozitív Pell-egyenlet összes megoldása $(\pm x_n, \pm y_n)$, ahol $n \in \mathbb{N}_0$ páros,
   - a negatív Pell-egyenlet összes megoldása $(\pm x_n, \pm y_n)$, ahol $n \in \mathbb{N}$ páratlan.

$x^2 - 14y^2 = \pm 1$

$\sqrt{14} = [3; \overline{1, 2, 1, 6}]$

		1	1	2	1	1	1	6	1	1	1	2	1	1	1	6	1
		1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
3	1	4	3	11	4	15	11	101	15	116	101	333	116	449	333	3027	449
1	0	1	1	3	1	4	3	27	4	31	27	89	31	120	89	809	120

p	3	4	11	**15**	101	116	333	**449**	3027	$\cdots$
q	1	1	3	**4**	27	31	89	**120**	809	$\cdots$
$p^2 - 14q^2$	-5	2	-5	**1**	-5	2	-5	**1**	-5	$\cdots$

$\left(15 + 4\sqrt{14}\right)^n = x_n + y_n\sqrt{14}$

$x^2 - 14y^2 = 1$: az összes megoldás $(\pm x_n, \pm y_n)$, ahol $n \in \mathbb{N}_0$

$x^2 - 14y^2 = -1$: nincs megoldás

$x^2 - 13y^2 = \pm 1$

$\sqrt{13} = [3; \overline{1, 1, 1, 1, 6}]$

		1	1	1	1	1	1	1	1	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	6	1
		1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
3	1	4	3	7	4	11	7	18	11	119	18	137	119	256	137	393	256	649	393	4287	649
1	0	1	1	2	1	3	2	5	3	33	5	38	33	71	38	109	71	180	109	1189	180

p	3	4	7	11	**18**	119	137	256	393	**649**	4287	$\cdots$
q	1	1	2	3	**5**	33	38	71	109	**180**	1189	$\cdots$
$p^2 - 13q^2$	-4	3	-3	4	**-1**	4	-3	3	-4	**1**	-4	$\cdots$

$\left(18 + 5\sqrt{13}\right)^n = x_n + y_n\sqrt{13}$

$x^2 - 13y^2 = 1$: az összes megoldás $(\pm x_n, \pm y_n)$, ahol $n \in \mathbb{N}_0$ páros

$x^2 - 13y^2 = -1$: az összes megoldás $(\pm x_n, \pm y_n)$, ahol $n \in \mathbb{N}$ páratlan

A Pell-egyenletek legkisebb pozitív megoldásai

	pozitív Pell		negatív Pell	
d	x	y	x	y
2	3	2	1	1
3	2	1		
5	9	4	2	1
6	5	2		
7	8	3		
10	19	6	3	1
11	10	3		
13	649	180	18	5
14	15	4		
15	4	1		
17	33	8	4	1
19	170	39		
21	55	12		
22	197	42		
23	24	5		

A Pell-egyenletek legkisebb pozitív megoldásai

	pozitív Pell		negatív Pell	
d	x	y	x	y
26	51	10	5	1
29	9 801	1 820	70	13
30	11	2		
31	1 520	273		
33	23	4		
34	35	6		
35	6	1		
37	73	12	6	1
38	37	6		
39	25	4		
41	2 049	320	32	5
42	13	2		
43	3 482	531		
46	24 335	35 88		
47	48	7		

A Pell-egyenletek legkisebb pozitív megoldásai

	pozitív Pell		negatív Pell	
d	x	y	x	y
51	50	7		
53	66 249	9 100	182	25
55	89	12		
57	151	20		
58	19 603	2 574	99	13
59	530	69		
61	1 766 319 049	226 153 980	29 718	3 805
62	63	8		
65	129	16	8	1
66	65	8		
67	48 842	5 967		
69	7 775	936		
70	251	30		
71	3 480	413		
73	2 281 249	267 000	1 068	125

A pozitív Pell-egyenlet legk. poz. megoldásának nagyságrendje